

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МОЛОДІЖНА РОБОТА»

Рівень освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	231 Соціальна робота
Освітня програма	«Соціальна та молодіжна робота»
Тривалість викладання	4-й семестр (7 – 8 чверті)
Кількість кредитів	5,5 кредитів ЄКТС (165 годин)
Заняття:	
лекції:	3 години на тиждень 7 – 8 чверті
практичні:	2 години на тиждень 7 – 8 чверті
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=6450>

Викладач:

Бородін Євгеній Іванович

д. і. н., професор, професор кафедри, директор навчально-наукового інституту державного управління

Персональна сторінка:

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Borodin/Borodin.php>

E-mail: borodin.ye.i@nmu.one

1. Анотація до курсу

Під час вивчення дисципліни «Молодіжна робота» ви ознайомитесь з характеристиками молоді як об'єкта та суб'єкта молодіжної роботи, інструментами молодіжної роботи, інституційним забезпеченням та основними напрямками молодіжної роботи, сучасними тенденціями розвитку практичної діяльності фахівців у цій сфері, а також з підходами до молодіжної роботи в діяльності ООН, Європейського Союзу та Ради Європи.

Змістовне наповнення курсу націлене на підготовку фахівців соціальної роботи, здатних вчасно реагувати на сучасні зміни в молодіжній сфері, професійно виконувати завдання соціальної роботи з урахуванням сучасних тенденцій розвитку молодіжної політики.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти компетентностей у сфері молодіжної роботи на основі засвоєння знань щодо ідей, принципів, заходів, основних тенденцій, форм та методів молодіжної роботи, принципу участі молоді й вироблення вмінь і застосуванням цих підходів у практичній діяльності.

Завдання курсу:

– **знати і розуміти:** підходи до розгляду молоді як об'єкта та суб'єкта молодіжної роботи, концептуальні положення молодіжної роботи в Україні, стратегічне бачення сучасної молодіжної роботи, засади програмотворення у молодіжній сфері, основні напрями формування та реалізації молодіжної роботи в Україні, сутність нормативно-правового забезпечення молодіжної роботи; стратегічні та програмні документи ООН стосовно молоді, концептуальні документи, інфраструктуру, механізм спільного управління в молодіжній політиці Ради Європи;

– **вміти:** застосовувати знання щодо критеріїв ефективності і результативності молодіжної роботи, інфраструктури, інструментів молодіжної роботи, оцінки молодіжного законодавства, механізмів та інструментів активізації участі молоді в процесах формування та реалізації молодіжної роботи, методів молодіжної роботи як важливої частини молодіжної політики.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

вміти застосовувати методи оцінки потреб молоді, врахування особливостей та ресурсів різних груп молоді;

вміти визначати умови залучення молоді до молодіжної роботи з врахуванням сучасних форм та методів та поточних умов;

вміти виявляти та застосовувати можливості інфраструктури молодіжної роботи, застосування професійних компетентностей, дотримання вимог професійних стандарту молодіжного працівника;

знати інноваційні рішення у сфері молодіжної роботи в контексті законодавства про молодіжну політику та *вміти* креативно вирішувати проблеми на основі нових ідей;

вміти застосовувати підхід участі молоді в процесах планування, здійснення та оцінки молодіжної роботи;

знати інструменти участі молоді у формуванні та реалізації молодіжної політики, заходах молодіжної роботи;

вміти вибрати відповідні форми та методи молодіжної роботи для практичного застосування з врахуванням потреб молоді та суспільства.

4. Структура курсу

Лекції

1. Концептуальні засади молодіжної роботи.

- 1.1. Поняття «молодіжна робота».
- 1.2. Місце молодіжної роботи в молодіжній політиці.
- 1.3. Молодіжна робота та неформальна освіта.
- 1.4. Моделі молодіжної роботи.

2. Історія молодіжної роботи.

- 2.1. Зародження молодіжної роботи.
- 2.2. Розвиток молодіжної роботи в контексті сучасної молодіжної політики.

- 2.3. Особливості історичного розвитку молодіжної роботи в Україні.

3. Міжнародні та європейські стандарти молодіжної роботи.

- 3.1. Глобальний вимір молодіжної роботи.
- 3.2. Глобальні цілі сталого розвитку 2030: 3 «Міцне здоров'я», 4 «Якісна освіта», 5 «Гендерна рівність», 8 «Гідна праця та економічне зростання», 10 «Зменшення нерівності», 11 «Сталий розвиток міст і громад» та молодіжна політика.

- 3.3. Молодіжна робота в Європейському Союзі.

- 3.4. Підходи Ради Європи до розвитку молодіжної роботи.

- 3.5. Інтеграція підходів до молодіжної роботи та Україна.

4. Законодавчі засади молодіжної роботи в Україні.

- 4.1. Молодіжне законодавство та молодіжна робота.
- 4.2. Урядові документи про молодіжну роботу.
- 4.3. Документи молодіжного сектору публічної влади про молодіжну роботу.
- 4.4. Міжсекторальний підхід до законодавчого визначення молодіжної роботи.

5. Інфраструктура молодіжної роботи в Україні.

- 5.1. Суб'єкти молодіжної роботи та молодіжна інфраструктура.
- 5.2. Молодіжні центри.
- 5.3. Молодіжні простори.

6. Технології, форми та методи молодіжної роботи.

- 6.1. Технології молодіжної роботи.
- 6.2. Форми молодіжної роботи.
- 6.3. Методики молодіжної роботи.
- 6.4. Особливості молодіжної роботи в умовах війни.

7. Цифрова молодіжна робота.

- 7.1. Міжнародні підходи до цифрової молодіжної роботи.
- 7.2. Інструменти цифрової молодіжної роботи.
- 7.3. Напрями розвитку молодіжної роботи в Україні.

8. Професія молодіжного працівника в Україні.

- 8.1. Вимоги професійного стандарту до підготовки молодіжних працівників.

- 8.2. Професійні компетентності молодіжного працівника.
- 8.3. Освітній аспект підготовки молодіжних працівників.

Практичні заняття

1. Концептуальні засади молодіжної роботи.
2. Історія молодіжної роботи.
3. Міжнародні та європейські стандарти молодіжної роботи.
4. Законодавчі засади молодіжної роботи в Україні.
5. Інфраструктура молодіжної роботи в Україні.
6. Технології, форми та методи молодіжної роботи.
7. Цифрова молодіжна робота.
8. Професія молодіжного працівника в Україні.
9. Захист індивідуальної роботи (презентація).

5. Технічне обладнання та / або програмне забезпечення

Комп'ютерне та мультимедійне обладнання. Активованій корпоративний акаунт НТУ «ДП» (student.i.p@nmu.one). Microsoft Office 365. Застосунки Microsoft Office: Teams, Forms, Whiteboard, OneNote. Платформа дистанційного навчання НТУ «ДП» Moodle. Підключення до Internet.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74 – 89	добре
60 – 73	задовільно
0 – 59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами поточного тестування. Поточна тестова контрольна робота містить 30 тестових запитань (одна правильна відповідь), за кожне питання можна отримати 1 бал. Загалом за поточне тестування отримується **максимум 30 балів**.

Практична частина оцінюється за результатами участі здобувачів у практичних заняттях та виконання індивідуального завдання. Передбачено

проведення 15 практичних занять (що проводяться в тиждень без контрольних заходів за підсумками чверті). За участь у 15 практичних заняттях (відповіді на запитання, участь у дискусії, презентація окремого питання, що розглядається в межах заняття тощо) здобувач може отримати **30 балів (15*2)**.

Індивідуальне завдання. Підготувати інформаційну довідку «Молодіжна робота в одній із країн ЄС, США, Канаді (за вибором здобувача)» та презентацію на 5-10 слайдів за основними результатами пошукової діяльності. Презентувати іншим здобувачам власні результати за обраною темою.

Тема інформаційної довідки може бути сформульована студентом самостійно за попереднім погодженням її з викладачем.

Виконання індивідуального завдання та підготовка презентації за інформаційною довідкою є видом самостійної роботи студента.

Робота над індивідуальним завданням має такі завдання:

- розвиток мислення студентів (вміння аналізувати, зіставляти та узагальнювати конкретний матеріал, вміння формулювати висновки);

- розширення кругозору виконавців та поглиблення їхніх знань з конкретної навчальної дисципліни;

- вироблення навичок стисло викладати основний зміст наукової літератури, нормативно-правових документів, інформаційних ресурсів тощо;

- розвиток базисних умінь наукової роботи (дослідницькі вміння, вміння самостійно знаходити джерела інформації, використовувати довідкову літературу, складати список використаної літератури);

- опанування основ писемного мовлення;

- формування пізнавальних умінь, потрібних для оволодіння дисципліною.

При підготовці інформаційної довідки необхідно використовувати сучасні інформаційні джерела, зокрема ресурси мережі інтернет, посилання на які є обов'язковими.

Основні вимоги до оформлення інформаційної довідки:

- обсяг – від 3 до 7 стор. формату А4 у текстовому редакторі Microsoft Word; шрифт – Times New Roman, розмір – 14; міжрядковий інтервал – 1,5; абз. відступ – 1,25 см; поля – 2 см.;

- використана література оформлюється за абеткою в кінці тексту під назвою «Список використаних джерел». У тексті виноска позначаються квадратними дужками із вказівкою в них порядкового номера джерела за списком та через кому – номера сторінки (сторінок), наприклад: [1, с. 45]. Бібліографічний опис списку використаних джерел оформлюється з урахуванням розробленого в 2015 році Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Оцінювання інформаційної довідки та презентації здійснюється на основі повноти відповідей, самостійності сформульованих думок та висновків, а також якості демонстраційного матеріалу.

- 40 балів – тема розкрита повністю, робота характеризується високим рівнем самостійності, висновками та пропозиціями, оформлена відповідно до вимог, якісний демонстраційний матеріал;

– 30 балів – тема розкрита повністю, робота характеризується самостійними роздумами, висновками та пропозиціями, однак з певні недоліки в оформленні, наявний демонстраційний матеріал;

– 20 балів – тема розкрита, однак характеризується формальним підходом, відсутні самостійні висновки та узагальнення, є недоліки в оформленні, демонстраційний матеріал не відображає основних результатів пошукової діяльності здобувача;

– 10 балів – тема розкрита неповно, характеризується формальним підходом, відсутні самостійні висновки, є недоліки в оформленні, демонстраційний матеріал не відображає основних результатів пошукової діяльності здобувача;

– 5 балів – тема нерозкрита, відсутні власні висновки, оформлення не відповідає вимогам, демонстраційний матеріал не відображає основних результатів пошукової діяльності здобувача;

– 0 балів – інформаційна довідка не за предметом дисципліни, відсутній демонстраційний матеріал.

Максимальна оцінка, яку може отримати здобувач за інформаційну довідку та презентацію 40 балів.

У сумі за **практичну частину** курсу отримується **максимум 70 балів**.

Отримані бали за теоретичну та практичну частини додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
30	70	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (екзамен)** під час сесії.

Екзамен проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається **двох теоретичних питань та одного практичного завдання**. Правильна відповідь на **теоретичне** питання оцінюється у **30 балів**, максимум за теоретичну частину екзамену можна отримати **60 балів (2*30 балів)**, причому:

– 30 балів – відповідь повністю вичерпна, враховує всі аспекти відповідно до робочої програми та обов'язкової літератури, наведено релевантні приклади з сучасного українського та зарубіжного досвіду, відсутність мовних помилок;

– 20-29 балів – відповідь у цілому повна, враховує всі аспекти відповідно до робочої програми та обов'язкової літератури, має недостатній рівень наведення релевантних практик або неповно розкриті певні теоретичні, нормативно-правові та прикладні аспекти, відсутність мовних помилок;

– 10-19 балів – відповідь містить певні відповідності робочій програмі, відсутні деякі основні елементи та практичні приклади, наявні незначні мовні

помилки;

– 1-9 балів – зміст відповіді має певну відповідність окремим темам робочої програми, містить суттєві мовні помилки, які ускладнюють розуміння відповіді або викривляють зміст повідомлення;

– 0 балів – відповідь не наведена або повністю не відповідає суті питання.

Виконання **практичного завдання** оцінюється у **40 балів**, причому:

– 40 балів – відповідність робочій програмі, наведення прикладів, доповнення відповіді інформацією з додаткової літератури з посиланням на авторів, правильна мова викладення матеріалу;

– 30-39 балів – відповідність робочій програмі, правильна мова викладення матеріалу;

– 20-29 балів – відповідність робочій програмі з окремими винятками, мовні помилки;

– 10-19 балів – часткова відповідність робочій програмі, питання повністю не розкриті;

– 1-9 балів – зміст відповіді має стосунок до предмету запитання, проте не відповідає робочій програмі, містить суттєві мовні помилки, які ускладнюють розуміння відповіді або викривляють зміст повідомлення;

– 0 балів – відповідь не наведена або повністю не відповідає еталону.

Отримані здобувачем бали за відповіді на теоретичні питання та виконання практичного завдання складаються разом, та становлять підсумкову оцінку з вивчення навчальної дисципліни.

Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати **100 балів**.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується відповідними нормами «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»: https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Положення_запобіг_виявл_плагіат-2025.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

Політика щодо використання штучного інтелекту під час опанування курсу регламентується відповідними нормами «Політики щодо використання штучного інтелекту в діяльності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»: https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_document_s/Політика_III_2025.pdf.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка поштової скриньки на Office365 та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: <https://www.facebook.com/kafedra.publicmanagement/>.

Протягом часу самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

З 24.02.2022 реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Наявна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2024/2025 навчальному році освітня діяльність здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації.

Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до «наради» в «команді» Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за технічної та безпекової можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують.

Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації інституту.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті»: <http://surl.li/zopmhq>.

Здобувач вищої освіти має право на зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті, за окремими темами «Технології, форми та методи молодіжної роботи», «Цифрова молодіжна робота», «Професія молодіжного працівника в Україні». Визнання результатів здійснюється за наявності відповідних сертифікатів (свідоцтв) базового тренінгу «Молодіжний працівник» або тренінгу для тренерів Типової загальної короткострокової програми підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування «Молодіжна робота» із попереднім погодженням з викладачем дисципліни та гарантом освітньої програми.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (MS Forms). Посилання на форму буде розміщено у Teams курсу. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Посібник з навчального курсу з молодіжної роботи, інформованої про травму, проєкт (2022) / авт. кол.: Н. Боярський, Ю. Єфремова, Н. Матвієнко, О. Черних. Рада Європи, серпень 2022. URL: <https://rm.coe.int/posybnyk-trauma-informed-youth-works-ukr-digital-yfduii/1680a8ec2f>.

2. У центрі уваги – молодіжна робота. Посібник до Рекомендації CM/Rec(2017)4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про молодіжну роботу / авт. кол.: Нік Паддісон, Сніжана Бачлія Кнох. 2020. URL: <https://rm.coe.int/ukr-youth-work-in-the-spotlight/1680a4bd04>.

3. Колекція досвіду молодіжної роботи, що базується на підходах і стандартах Ради Європи, в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України / авт. кол.: Л. Кіндрат, Н. Павлик, О. Черних, А. Ескамілья. Рада Європи, квітень 2023. URL: <https://rm.coe.int/experience-collection-27-04-23-4-/1680ab2181>.

4. Соціологічні дослідження в молодіжній роботі. Навчально-методичний посібник для фахівців, які працюють з молоддю / авт. кол.: О.Р. Артюх, Є.В. Сірий, І.В. Пеша, Н.В. Тілікіна. Київ: ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики», 2021. 90 с. URL: <https://dismp.gov.ua/navchalno-metodichnij-posibnik-dlya-fahivciv-yaki-pracjujut-z-moloddju-sociologichni-doslidzhennya-v-molodizhnij-roboti/>.

5. Бородін Є.І. Державна молодіжна політика в Україні: механізм формування та реалізації в контексті розвитку : навчальний посібник. 2-ге видання. Дніпро : Грані, 2019. 176 с.

6. Бородін Є.І. Державна молодіжна політика в Україні: механізм формування та реалізації в контексті розвитку : навч. посіб. Дніпро : Грані, 2018. 120 с.

7. Молодіжна політика в Україні: навчальний посібник / П.В. Горінов, Р.Г. Драпушко, Н.А. Драпушко, О.Є. Ільюк / за заг. ред. акад., проф. В.П. Андрущенко. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023. 304 с. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/41069/Horinov_Drapushko_Drapushko_Piiuk.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Додаткові

1. Вплив війни на молодь в Україні. Авторки: І. Волосевич, І. Когут, Т. Жерьобкіна, Ю. Назаренко. Київ. 2023. 77 с. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/vplyv-viyny-na-molod-v-ukrayini>.

2. Молодіжна робота в Англії: політика, практика та національні професійні стандарти. Переклад документу підготовлено в межах діяльності проєкту Ради Європи «Молодь за демократію в Україні: Фаза II», що його реалізують у межах Плану дій Ради Європи для України на 2018 – 2022 рр. Рада Європи, листопад 2022. URL: <https://rm.coe.int/-ukr/1680a9bf41>.

3. Система компетентностей для молодіжної роботи (Австрія). Переклад документу підготовлено в межах діяльності проєкту Ради Європи «Молодь за демократію в Україні: Фаза II», що його реалізують у межах Плану дій Ради

Європи для України на 2018 – 2022 рр. Рада Європи, листопад 2022. URL: <https://rm.coe.int/-aufzaq-competence-framework-ukr/1680a9bf40>.

4. Професійні стандарти 2018. Соціальна робота на вулиці та мобільна робота з молоддю. Переклад документу підготовлено в межах діяльності проекту Ради Європи «Молодь за демократію в Україні: Фаза II», що його реалізують у межах Плану дій Ради Європи для України на 2018 – 2022 рр. Рада Європи, грудень 2022. URL: <https://rm.coe.int/street-youth-work-germany-ukr/1680a9d97b>.

5. Професійні засади соціальної роботи на вулиці з підлітками й (молодими) дорослими, які вживають психоактивні речовини (Німеччина). Переклад документу підготовлено в межах діяльності проекту Ради Європи «Молодь за демократію в Україні: Фаза II», що його реалізують у межах Плану дій Ради Європи для України на 2018 – 2022 рр. Рада Європи, грудень 2022. URL: <https://rm.coe.int/basics-of-street-social-work-germany-ukr/1680a9d97a>.

6. Тарасенко Т. М., Пугач А. М. Соціальний розвиток молоді у сфері вищої освіти: державно-управлінський аспект: монографія. Дніпро : пороги, 2017, 244 с.

7. Реформування молодіжної політики відповідно до сучасних запитів молоді та держави. Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2012–2021 років) / [редкол.: Попатенко М.М., гол. ред. колег.; Бондар Т.В. та ін.]. Київ: ТОВ «Ройлайд», 2021. – 100 с.

8. Молодь на ринку праці: навички XXI століття та побудова кар'єри. Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2018 року) / Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики. Київ, 2019. 107 с.

9. Участь молоді в процесах реформування держави. Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2017 року) / Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики; [редкол. : Жданов І.О., гол. ред. колег., Ярема О.Й. та ін.]. Київ : ДП «Редакція інформаційного бюлетеня «Офіційний вісник Президента України», 2018. 100 с.

10. Borodin Ye. (2017), Implementing CSYP in Ukraine – Experience and challenges. *Needles in haystacks. Finding a way forward for cross-sectoral youth policy* : Youth Knowledge book № 21. P. 177 – 194. Council of Europe, 2017. URL: <http://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1667851/Needles-In-Haystacks-WEB.pdf/b63de6f1-9dd6-66e6-9493-d1ed7aed6ec3>.

11. Borodin Ye. Youth work in Ukraine: from Soviet model to international integration. Williamson H., Basarab T. (eds). The history of youth work in Europe. Pan-European and transnational youth organisations The overall lessons learned from the history project. 2019. Vol. 7. P. 175 – 190. URL: <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261623/PREMS-096319-History-7-WEB.pdf/bb1f0438-5184-836a-fed3-27f793900bad>.

12. Бородін Є., Острікова А. Сучасні механізми формування молодіжних структур в органах місцевого самоврядування територіальних громад. *Аспекти публічного управління*. 2021. № 6. С. 5 – 12.

13. Borodin Ye., Kalashnyk N. (2020), Youth Participation as a Public Policy Instrument at Local Level. Ukrainian Experience. *Urban Policy System in Strategic Perspective: From V4 to Ukraine*. Kamil Glinka (editor). Series Studies in Politics, Security and Society. Vol. 34. pp. 211 – 222.

14. Молодіжна політика, заснована на підходах участі : навчальний посібник для проведення навчання за типовою загальною короткостроковою програмою підвищення кваліфікації для державних службовців та службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, проєкт (2023) / авт. кол. : А. Донець, К. Зезюліна, Л. Лук'янова та ін. Рада Європи, листопад 2023. 190 с.

15. Тарасенко Т.М. Волонтерська діяльність як пріоритет державної молодіжної політики в Україні. управління та місцеве самоврядування. – 2016. – № 2 (29). – С. 121–129. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2016/2016_02\(29\)/17.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2016/2016_02(29)/17.pdf).

16. Слюсар С.Т., Морозюк Н.В. Формування та реалізація лідерського потенціалу молоді об'єднаних територіальних громад України. *Економічний вісник університету*. 2019. Вип. 40. С. 31–40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2019_40_7.

17. Краснопольська Т.М. Механізм реалізації молодіжної політики. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Серія : Політичні науки. 2019. № 4. С. 47–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdonnupn_2019_4_9.

18. Смокова Г.І. Інститути соціалізації як механізм реалізації державної молодіжної політики в Україні. *Політичне життя*. 2019. № 2. С. 69–73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pollife_2019_2_13.

19. Краснопольська Т.М. Європейські моделі молодіжної політики та перспективи для України. *Політичне життя*. 2019. № 3. С. 31–36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pollife_2019_3_7.

20. Ступак О. Особливості соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2019. Вип. 10. С. 223–234. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prptma_2019_10_21.

21. Глущенко М.О., Степанченко А.В. Національно-патріотичне виховання молоді в сучасному суспільстві. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2019. Вип. 29–30. С. 30–32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2019_29-30_13.

22. Ярощук І.В. Соціальне та молодіжне будівництво в Україні: правовий аспект. *Держава і право*. Серія : Юридичні науки. 2019. Вип. 84. С. 86–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jurnaukdir_2019_84_9.

23. Тілікіна Н.В. Національні показники становища молоді як інструмент моніторингу й оцінки ефективності реалізації молодіжної політики в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 21. С. 111–121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2019_21_20.

24. Біляєв Я.М. Аналіз грантових програм європейського союзу, що сприяють соціальній мобільності молоді. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 21. С. 137–142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2019_21_24.

25. Курило Н.О. Погляд молоді з тимчасово окупованих територій на події в Україні 2014–2019 рр. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки.* 2019. № 6(1). С. 16–25. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2019_6\(1\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2019_6(1)_4).

26. Ступак О. Технології формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства. *Витоки педагогічної майстерності.* Серія: Педагогічні науки. 2019. Вип. 24. С. 185–190. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2019_24_41.

27. Васильєв А. О. Пріоритетні напрями державної політики щодо соціально-економічного захисту молоді в Україні. *Теорія та практика державного управління.* 2019. Вип. 2. С. 128–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2019_2_18.

28. Міненко В.Л., Жадан О.В. Євроінтеграційні тенденції розвитку державної політики зайнятості молоді в Україні. *Теорія та практика державного управління.* 2019. Вип. 2. С. 242–250. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2019_2_31.

29. Пеша І.В. Обґрунтування напрямів та завдань молодіжної роботи на рівні територіальної громади. *Інвестиції: практика та досвід.* 2020. № 19-20. С. 155–160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2020_19-20_26.

30. Смокова Г. Державна молодіжна політика в Україні: поняття та сутність. *Evropský politický a právní diskurz.* 2019. Sv. 6, Vyd. 5. С. 137–142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpopr_2019_6_5_21.

31. Пеша І. Молодіжні банки як інноваційна технологія молодіжної участі. *Соціальна робота та соціальна освіта.* 2023. Вип. 1. С. 57–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/srso_2023_1_8.

32. Жилияєв І.Б. Інституціоналізація підтримки українських дослідників – молодих вчених: досвід та проблеми. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2023. № 3. С. 265–269. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/anpopr_2023_3_50.

33. Гладков К.Ю., Бородін Є.І. Напрями реформування публічного управління позашкільною освітою в Україні. *Публічне управління і адміністрування в Україні.* 2024. № 44. С. 178-183. DOI: <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.44.30>.

34. Молодіжна робота. Каталог кращих практик молодіжної роботи 2024. Київ, 2025. 182 с. URL: <https://www.youth-worker.org.ua/wp-content/uploads/2025/11/kataloh-krashchykh-praktyk-2024-1-1.pdf>.

Нормативно-правові акти

1. Про основні засади молодіжної політики: Закон України 27 квітня 2021 р. № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>.

2. Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року: указ Президента України 12 березня 2021 р. № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text>.

3. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : закон України від 21 червня 2001 року № 2558-III. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>.

4. Про участь громадян у місцевому публічному житті : рекомендація Rec (2001) 19 Ради Європи від 6 грудня 2001 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_739.

5. Переглянута Європейська хартія участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні (21 травня 2003 р.) : Конгрес місцевих та регіональних влад Європи URL: http://humanrightsinukraine.org.ua/wpcontent/uploads/2015/10/eu_charter_ukr.pdf.

6. Рекомендація CM/Rec(2017)4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про молодіжну роботу від 31 травня 2017 р. URL: <https://rm.coe.int/recommendation-cmrec-2017-4-ukr/16808e4d93>.

7. Про затвердження типової загальної короткострокової програми за темою «Молодіжна політика, заснована на підходах участі» : наказ Національного агентства України з питань державної служби від 18 вересня 2023 р. № 149-23. URL: <https://nads.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-typovoi-zahalnoi-korotkostrokovoi-prohramy-za-temoiu-molodizhna-polityka-zasnovana-na-pidkhodakh-uchasti>.

8. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми «Молодь України: покоління стійкості – 2030» : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.08.2025 № 840-р : станом на 11 серпня 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840-2025-p#Text>.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство молоді та спорту України. Офіційний сайт. URL: <https://mms.gov.ua/>.

2. НДЦ «Інститут сімейної та молодіжної політики імені Олександра Яременка». URL: <https://dismp.gov.ua/>.

3. Молодіжний працівник. Офіційний сайт. URL: <https://youth-worker.org.ua/>.

4. Навчальний портал територіальних громад. URL: <https://portal-gromady.msp.gov.ua/>.

5. Всеукраїнський молодіжний центр. URL: <https://auyc.org.ua/>.

6. Громадська спілка «Національна молодіжна рада України». URL: <https://nycukraine.org/>.

7. European Youth Portal. European Union. URL: https://youth.europa.eu/home_en.

8. National Erasmus+ Office in Ukraine. URL: <https://erasmusplus.org.ua/korysni-posylannya/>.

9. Офіс Ради Європи в Україні. Офіційний сайт. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv>.

10. Проєкт Ради Європи «Молодь за демократію в Україні: Фаза III». Офіційний сайт. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/youth-for-democracy-in-ukraine>.

11. Департамент молоді Ради Європи. Офіційний сайт. URL: www.coe.int/youth.